

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Kiadó: ifj. Wagner Antal könyvkereskedő.	Felelős szerkesztő: Dr. Valentin Emil	Főszerkesztő: Dr. Rajk Aladár orsz. képvis.	Főmunkatárs: Dr. Nyiraty János	Előfizetési árak: Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.
---	---	--	--	---

A helyzet.

A mit annyiszor hangsúlyoztunk, hogy tudniillik ne felejtjük el egy pillanatra sem, hogy a mai helyzet csak átmeneti, hogy csak fegyverszünet egy újabb, nagyobb és hazánk életére legfontosabb küzdelemre, azt hangsúlyozta leginkább kassai beszédében Andrassy Gyula gróf belügyminiszter.

Nyíltan és őszintén megmondotta, hogy a nemzet és király között a béke még teljesen helyre nem állott és az uralkodó nézete még nem azonos a nemzet nézetével. Magyarul ez annyit jelent, hogy az osztrák császár kénytelen az adott helyzetben még mindig ellentétben lenni a magyar királylyal.

Szomorú valóság biz ez, de valóság és tény, a melylyel nekünk magyaroknak első sorban számolni kell. Andrassy is ezt mondja és felsorolja azon garanciákat, a melylyel a nemzet jogait megvédeni akarja, a melyekkel az alkotmányt erősíteni szándékozik.

Teljesen egyetértünk vele abban, hogy igenis nem kell elmulasztani egyetlen

alkalmat, egy pillanatot sem, hogy intézményekkel vegyük körül a parlamenti életet. Fokozni kell a törvényhozás hatalmát, súlyát a ránehezedő végrehajtó hatalom felett.

Még jobban meg kell erősíteni a bírói függetlenséget, alkotni kell törvényeket a közigazgatási tisztviselők önértetének, függetlenségének, cselekvési szabadságának biztosítására

Mindezekben egy véleményen vagyunk vele és használjuk is ki az átmeneti időt arra, hogy ezen tényezők, minél jobbak, minél erősebbek, minél nemzetiebbek legyenek.

Ezek nemcsak oly államban kellene, a mely egybe van kapcsolva szerződés, vagy bármi néven nevezendő forma által egy más állammal, ezek egy nagy erős nemzeti állam föltételei még a legbékésebb időben is. Vagyis mindaz a mit Andrassy ajánl alapjait képezi egy életerős, teljesen magyar önálló független nemzeti állammal.

De beszélünk arról, a miről Andrassy csak általánosságban tett említést, a jövő küzdelem esélyeiről és azt kell

megállapítanunk, hogy mindama garanciák, mindama törvények és alkotmány biztosítékok, amelyeket a kormány életbe léptetni szándékozik, ugyan erősítheti a nemzeti ellentállást, de az adott viszonyok között teljes sikerre békés uton csak az esetben vezethet, ha ahhoz a korona hozzájárul.

A legújabb kor története különösen megmutatta, de a világtörténelem lapjai mindenkor élénk tanúságot tettek arról, hogy az a törvény, a melyet a tényleges hatalom annak hirdet és fentart. Itt van a hézag, itt van a bökkenő. Olyan tényeket kell a mai politikának teremtenie, hogy a hatalom a magyar nemzet, a magyar király kezében legyen, hogy bármely érdekelletét esetén meg tudja védeni az osztrák császári hatalom ellen.

Kétségtelen, hogy az új harc kitörése esetén minden ember csak békés, parlamentáris küzdelemre gondol. Ezen küzdelem azonban eredményesnek a multban is csak akkor mutatkozott, ha a nemzet összetartott és a végrehajtó hatalom részéről a törvények megtartattak.

TÁRCA.

Az álláspont.

(Dialog.)

Irta: **Zöldi Márton.**

A „Bajai Független Újság” eredeti tárcája.

Személyek:

Elza, medika)
Vilma, felsőbb leány) nőtestvérek.

Vilma: Ez a drágaság hallatlan! Ma-holnap a kacsa drágább lesz, mint a struccmadár.

Elza: Nem ösmerem a struccmadár árfolyamát, a kacsa ára nem érdekel.

Vilma: Nem érdekel?

Elza: Csöppet sem. A kacsahus közönséges tápanyag.

Vilma: Közönséges? Te, ugy látszik, nem vagy kacsailag jól tájékozva. A kacsahus elsőrangú tápszer, mely nem annyira a mivel, mint a gazdag családok asztalán . . .

Elza: Elsőrangú? Arról szó sem lehet, marhahusban, a tojásban, a tejben sokkal több a tápanyag. De hát mi közöd neked az élelmiszerek drágaságához?

Vilma: Mi közöm? Látszik, hogy medika vagy; látszik, hogy az ember téged akkor

kezd érdekelni, ha beteg, ha köhög, ha az orrán jó vagy rossz indultu daganata van. Pedig az emberiség egészséges része is megérdemli, hogy foglalkozzunk vele.

Elza: (gunyosan) Ah, te foglalkozol az emberiséggel? Ez egészen új dolog.

Vilma: Ellenkezőleg, ez nagyon régi dolog. A fiatal lányok mindig foglalkoztak az emberiséggel. Természetesen némi előszere-ttel az emberiségnek bajuszt viselő részével.

Elza: Jó, de mi köze mindennek az élelmiszerek drágulásához?

Vilma: Mi köze? Te kétségbeejtően naiv vagy. Te Röntgen-sugarakkal dolgozol és nem látod a dolgok felszínét sem. Hát nem érted, nem érzed, hogy az emberiség sorsa eivá-laszthatatlanul függ össze az élelmiszerek drágulásával? Hogy mikor egy kofa hat koronát kér egy hizott kacsáért, akkor az embernek van oka felsikoltani, elájulni és hamut hinteni a fejére.

Elza: Mindenekelőtt figyelmeztetek, hogy az ájult ember nem képes hamut hinteni a fejére. Ez ellenkezik az ájulás kórisméjével. Másodszor pedig nem értem a te kacsaelméletet.

Vilma: No hát kifejtem mindjárt. Akár milyen elvontan, tudományosan medikásan gondolkodol is, azt nem vonhatod kétségbe,

hogy minden leány férjhez akar menni. Ez a vágy vele születik, mint a szeme, orra, füle.

Elza: Jó, tegyük fel.

Vilma: Nos, azt is tudni fogod a tudományos leírásokból, hogy a férjhezmenetelhez sok minden szükséges.

Elza: Főleg a férj!

Vilma: Igen, az is. De nem éppen az a döntő fontosságú tényező.

Elza: Ezt nem értem.

Vilma: Pedig nagyon egyszerű. Olyan férfi ugyanis a ki a nősülés gondolatával meg tud barátkozni, aránylag elég sűrűn jelentkezik a természetben, de fájdalom, olyan férfi, aki nem csak akar, de meg is tud nősülni, aránylag ritka.

Elza: Hogy érted ezt?

Vilma: Ugy, a hogy van, a hogy a jelenségeket látom, a hogy azok reám hatnak.

Elza: Kérlek, beszélj konkrétbb alakban.

Vilma: Jó. Tehát vegyük például az én esetemet. Négy udvarlóm van. Ösmered őket. Elég tisztességes emberek, s mint mondani szokás, jó családból valók. De a négy között csak egy van, aki komolyan merészel a házasságra gondolni.

Elza: Hát elég neked egy!

Vilma: Egyelőre mindenesetre elég. De itt a bökkenő, mint Hamlet mondja. Attól kell

De a mint a végrehajtó hatalom meg nem tartotta a törvényt, mi történt? Katonákkal kergette szét a parlamentet. Az ilyen tények lehetőségeink elhárítására van hivatva a jövődöbéli, de a jelenlegi politikai élet is

Két nagyon is fontos kötelessége van a mai kormánynak: az egyik az, hogy minden lehető elkövessen már most, hogy a nemzet ne csak gazdag, hanem magyar nemzeti és erős legyen, a másik pedig az, hogy az uralkodót és uralkodóházat iparkodják meggyőzni arról, hogy a trónnak legerősebb támasza egy erős, hatalmas Magyarország lehet. Ezt még ma megtehetik sokkal könnyebben, mert hisz ma nemcsak az ország, de az uralkodónak is miniszterei. Ma még van módok, alkalmuk esetenként véleményüknek illetékes helyeken való kijelentésére, érvényesítésére. Most még abban a helyzetben vannak, hogy egy netáni küzdelmet békés uton elsimíthatnak, elintézhetnek, de ha egyszer eltiltatnak helyükről, száz cselekedetükkel nem vihetnek ki annyit a jövőben, mint ma egy szavukkal.

Nem kételkedünk, hogy tudják ez vezéreink, de aggodó lelkünk nyilatkozik meg akkor, amidőn őket mi is figyelemztetjük és nem csak ők bennünket, hogy a mai helyzet csak átmeneti.

—n.

tartanom, hogy ezt az egyet is vissza fogja riasztani az élelmi szerek drágulása.

Elza: Megint az élelmiszerek?

Vilma: Megint és mindig. Ezen alapszik minden, a remény, a boldogság, a szenvedély. Az élelmiszer, vagy mint ti orvosok mondjátok, a tápanyag teremti és bontja a házasságot. Ha a férfi érzi, hogy nem tud a feleségének elegendő kosztpénzt adni, akkor menetetőzve, csukló hangon és megtört szívvel félreáll. Ezt a jellenséget a természet minden nap produkálja. Ez az a szabály, a mely alól nincs kivétel. Nekem tehát van okom remegni, kétségbeesni, hogy az élelmiszerek drágulása lesz az a szirt, a melyen reményeim hajója megfeneklik és alámerül.

Elza: Ugyan kérlek . . .

Vilma: Ez így van édesem. Oh nekem nincsenek illuzióim, én reálsan fogom fel az életet.

Elza: Hibásan fogod fel.

Vilma: Hibásan?

Elza: Ugy van. Az álláspontod hibás s ennél fogva . . .

Vilma: És mért hibás az álláspontom?

Elza: Mert ekzisztenciádat egy idegen férfi keresetképességére alapítod.

Vilma: De hát mit tegyek?

Elza: Tedd a mit én teszek. Alakíts magadnak önálló, független társadalmi pozíciót, s akkor nem leszel ráutalva arra, hogy egy férfi tartson el. Ellenkezőleg, ha így fordul a sorsod, esetleg te tarthatod el . . .

Vilma: Hogy én tartsam el a férjet: Köszönöm, abból nem kérek. Ezt átengedem a feminista apostoloknak. Ohó, van eszembe!

Harc egy eszme körül.

A bajai középkereskedelmi iskola.

I.

E lap hasábjain nem régiben a sajtó feladatáról cikkezve azt irtam, hogy a sajtó a nyilvánosság öre és eszköze, hogy a sajtónak feladata közvetíteni és terjeszteni mindazokat az eszméket, melyek a közönséget bármely szempontból közelebből érintik. Természetes tehát, hogy a mi lapunk is kötelességet mulasztana, ha hozzá nem szólna oly kérdésekhez, melyek eminenter helyi érdekek, melyek közeli és közvetlen befolyással bírnak városunknak kulturális fejlődésére.

Ilyen kérdés, ilyen közérdekű eszme a Baján létesítendő középkereskedelmi iskola. Nem új kérdés, de városunk fejlődésének egyik önzetlen és buzgó munkása, Nádás Sándor ur, ujabban ismét megpendítette ezen eszmét és hogy pusztá eszme ne maradjon, mindjárt két tervezettel is állt elő, melyeknek egyike, vagy másika esetleg alkalmas volna e kérdésnek mielőbbi megoldására. E kérdéshez, e tervezethez kívánok hozzá szólni elfogulatlanul, sine ira et studio, ama meggyőződésben, hogy az eszme-csere csak hasznára válhatik magának az eszmének.

Nádás ur eszméjének életrevalóságát nem vonja kétségbe senki. Mindenesetre csak nyerne a város az alcimben megnevezett tanintézet felállításával. Baja városa, melyet Nádás ur joggal nevezett a régi Bácska kulturális középpontjának, honnan az egész vármegye intelligenciája kirajzott, ugyis veszített már kulturális jelentőségéből azóta, hogy megyeszerte másutt is épültek mindenféle iskolák. Szegednek óriási kulturális

Hisz ez a legnagyobb örütség, a mit a nő elkövethet. Teringettét, anyáink sokkal okosabbak voltak. Azok azt mondták a férjnek: tessék kinlódni, bajlódni, tessék alkotni, szerezni, mi majd segítünk elkölteni. Punktum. Ez az egyetlen okos álláspont, mit a nő a társadalomban elfoglalhat.

Elza: Pfüj, Vilma! Tudod-e, hová vezet ez az álláspont végső következményeiben?

Vilma: Nem tudom, de nem is vagyok kíváncsi rá.

Elza: No hát én megmondom. Ez az álláspont a nőt a háremhölgy színvonalára süllyeszti le, olyan nőnek a színvonalára, akiben nincs etikai érték, értelmi tartalom, a ki..

Vilma: Megállj . . . Háremhölgy . . . Lássuk csak . . . Én nem is találom olyan borzasztónak.

Elza: Mit mondasz?

Vilma: Csak értsük meg egymást. Abba én sem tudnék beleegyezni, hogy egy férfi szívére osztozzam. Az kellemetlen lealázó, s hozzá nagyon komplikált. De érts meg. Ha teszem, egy szultán olyan háremet tartana, amelyben csak egyetlenegy háremhölgy van s ha ez a szultán udvariasan felszólítana, hogy ezt az állást, mely esetleg nyugdíjjal, vagy végkielégítéssel van összekötve, foglaljam el . . .

Elza: Elfogadnád?

Vilma: (vállát vonogatva). Az állást talán nem, de az álláspontot minden esetre.

Elza: Hallod, te borzasztó vagy!

Vilma: Dehog. Csak van álláspontom!

fellendülése szintén sok értelmi erőt elvont a mi városunktól. De a vidékre való tekintet nélkül is, a városnak magának is érdeke, hogy saját belterületén nyújtson módok polgárainak intenzívebb szakszerű művelődésre. Magát az eszmét tehát nagyon is helyeslem, de ama terveket, melyeket Nádás ur ajánlott, célravezetőknék nem gondolom.

Nem térek ki részletesen arra a problémára, melyet ez a kérdés szakemberek között máris előidézett. Maga az eszme csak nyerhet az igazi, a személyeskedéstől ment, tárgyilagos vitában, mert így tisztulnak a nézetek és szűródik le a színigazság. De véleményem szerint Nádás ur már a kiinduló pontnál, a kereskedelmi középiskola szükséges voltának fejtegetésénél, egyes érveinek szubjektív értékét kissé nagyon is homloktérbe helyezte. Szerinte ugyanis a polgári iskola, úgy, amint jelenleg van, nem felel meg rendeltetésének, mert — mint statistice bizonyítgatja — nem az igazi polgári elemnek iskolája többé, hanem jórészt tanítókat, katonákat, hivatalnokokat nevel; ellenben ha volna kereskedelmi iskola, a polgári fiúiskola nevelné ennek legnagyobb kontingensét. „Ezzel a mi csonka polg. iskolánk oly betetőzést nyerne, amellyel létjogosultsága is igazoltatnék. Mert ma a polg iskolának aránylag nagy költséggel a város által való fenntartása nem eléggé indokolt.” Ezek Nádás urnak tulajdon szavai a B. H. 1906. júl. 8-iki számában megjelent cikkében.

Nos, ezt csak így kategorice kimondani nem lehet. A polgári iskolának létjogosultságát nem a kereskedelmi iskola adja meg, költséges fenntartását jelen helyzete, szervezete, működése és eredménye is indokolja.

Igaza van Nádás urnak, midőn felpanaszolja, hogy kivált a tanítóképzőbe való aránytalanul nagy átlépés nem lehet a polgári iskola célja, mikor annak inkább az a rendeltetése, hogy művelt iparos- és kereskedő-osztályt neveljen. De ne tessék feledni: a IV-ik osztályba járó fiuknak május havi bemondása nem lehet statisztikai számításnak az alapja. Tehát nem azt kell vennünk, hogy hányan jelentkeztek tanítóképzőbe, hanem hogy hányat vettek fel tényleg, hány lett tényleg képezdészsé. Ez utóbbi szempont pedig alaposan megváltoztatja a számarányt, — mert bár májusban 15-en diktálták be, hogy a képzőintézetbe folyamodnak, tényleg csak 12 folyamodott és ezek közül csak 8 nyert fölvételt, tehát annak a számnak, melyre Nádás ur érvelését alapítja, ugyszólván csupán fele. Nem merem ugyan állítani, hogy következőkép a rajta nyugvó érvelésnek értéke is felére redukálódik, de azért a helybeli polgári iskola létjogosultságát sem mernén ezen az alapon tagadni. A polgári iskola ne legyen kizárólag vagy jórészt a képző előiskolája — de a bajai polgári iskolára ezt nem is lehet ily kategorice kijelenteni.

Továbbá, ha tényleg volna is középkereskedelmi iskolánk, ki biztosítja Nádás urat arról, amit idézett cikkében állít, hogy 30 polgári iskolát végzett ifjúból 20 tényleg abba lépne át? Vajjon a — rendszerint — igen borsos drágaságú kereskedelmi iskola helyett akkor is nem akadna-e fölös számban olyan ifju, aki

a tanítóképzőt választaná, Nádas úr szerint nem hivatásból, hanem anyagi indító-okoknál fogva? Ezt a lehetőséget semmikép sem zárja ki a kereskedelmi iskola fölállítására.

De még ha föl is tesszük, hogy a középkereskedelmi iskola nagyrészt lekötne magának a polgári iskola kontingensét, akkor is csak ott volnánk a polgári iskola létjogosultságával, indokoltságával, ahol a mádi honpolgár. Mert a polgári iskola a Nádas ur által kontemplált ezen esetben egyoldalúvá válik és másik fő rendeltetésének, — az iparos osztály intelligenciája emelésének — eleget tenni képtelen. Nevelne kereskedőket, de nem nevelne iparosokat, noha az utóbbi feladata a polgári iskolának nem kevésbé fontos az előbbinél.

Még egy érve volt Nádas urnak, melyre néhány megjegyzést bátorkodom tenni. Mintegy panaszok említi, hogy a hatvanas években a bajai gimnázium adta e megye minden városának, sőt a vármegyének és még ezen kívül eső helyeknek a munkás intelligenciát . . . Így volt Baja egy nagy kiterjedésű országrész szellemi és anyagi felvirágzásának állandó forrása. Így adta Baja az ő fiainak legjobbjait mindenkinek boldogítására, csak arra nem gondolt, hogy a város mennyit veszít ezáltal legjobb emberanyagban és ezáltal minden téren. A „szellemi export”-ban én nem tudok nagy szerencsétlenséget látni. Az inkább érdeme egy városnak, ha kulturális középponttá emelkedhetik, honnan az intelligens elemek messze vidékekre rajzanak. A művelődést nem lehet kínai fallal körülfalni. S Baja városa inkább veszített volna, ha kizárólag magának vindikálná „fiainak legjobbjait”, kik itt nyerték kiképzésük alapját. Ugyan hová lennének, ha az a sok, különféle értelmiségi pályán működő bajai ember, a sok orvos, ügyvéd, tisztviselő, bíró stb. mind Baján maradt volna, mind szülővárosát akarná boldogítani? A szellemi „beltenyésztés” csak a szellemi proletárok számát növelné.

„Alacsonyabb fokon, de a város jólétére még talán fontosabb téren ugyanez megy most végbe, amidőn iparos és kereskedő anyagunk legjobbjai . . . lesz Isten tudja mi minden, csak iparos nem és kereskedő sem.” Vagyis Baja városa, nevezetesen annak polgári iskolája, most épügy exportálja a gazdasági erőket, mint egykoron az intelligenciát. Nos, ez is csak akkor volna baj, ha Bajának éppen semmi sem maradna a gazdasági erőkből. De ez nincs így. Hisz vegyük csak tekintetbe azt, hogy elég szép számmal vannak olyanok, kik különféle okokból bc nem fejezhetvén mind a négy polgári osztályt, egy-két osztály elvégzése után iparos- vagy kereskedőinasoknak mennek, e pályákra tehát mégis több tanultsággal lépnek, mintha semmiféle polgári iskolába sem jártak volna. Azokról nem is szólok, kik a IV. osztályból lépnek e pályára, mert azokon tényleg teljesül a polgári iskola rendeltetése. Kívánatosabb volna ugyan, ha mindnyájan végeznék mind a négy osztályt; de még így is, kisebb végzettséggel is, emelkedik annak az osztálynak intelligenciája, melynek érdekeit a polgári iskola hivatva van szolgálni. Legalább megtanulnak ifjaink, főképp a vidékiek, magyarul, ami sajnos még

igen-igen elkel a Bácskában. De tegyük fel, hogy volna kereskedelmi iskolánk, vajjon ki biztosít akkor bennünket a gazdasági erők exportja ellen? Vajjon akkor a kereskedelmi iskolát végzett ifjak először is mind megmaradnának e a kereskedői pályán és nem mennének-e akkor is, nálunk is, mint egyébütt, hivatalnoknak, katonának stb., másodsor, vajjon akik megmaradnak a tulajdonképeni kereskedői pályán, megmaradnak-e szükségképen itt Baján? Nem állna-e be az a helyzet, melyet Nádas ur a hatvanas évek gimnáziumáról panaszként említett?

Összegezve a mondottakat, kereskedelmi iskola eszméje jó gondolat ugyan, de annak érdekének nem lehet fő érv gyanánt a polgári iskola elégtelenségére hivatkozni. A polgári iskolának megvan a maga hivatása, melyet legjobb tudása és ereje szerint iparkodik teljesíteni. Most is, kereskedelmi iskola nélkül is nevel intelligens iparosokat, kereskedőket. Bizonyos, hogy ha volna középkereskedelmi iskola, bőven juttatna számára tanulókat; de azért fönmaradna akkor is tény gyanánt az a helyzet, hogy nagy számmal mennének a tanulók oly pályára is, mely nincs szorosán véve azok intenciójában, kik a polgári iskolát létesítették. Ne panaszoljuk fel a kellő irányítás hiányát a szülőkből s az iskolákban, mert elvégre csak nem kényszeríthetjük a IV. polgárit végzett tanulókat, hogy mind iparosnak, vagy kereskedőnek menjenek. Ne bántsuk a mostani polgári iskolákat, ha kereskedelmi középiskolát még úgy óhajtunk is. A két kérdés független egymástól, noha sok az érintkező pontja. Kérjünk kereskedelmi iskolát, agítáljunk mellette, de ne azzal, hogy egy régóta meglévő, saját hivatása körében becsülettel működő, számban és jelentőségben gyarapodó intézetünktől még a létjogosultságot is elvitassuk. Ez tulás, mely többet árthat, mint használhat a jó ügynek.

Egyik dunántúli vármegyének valamelyik járásában — a nevet tudom, de fölösleges kitenni — két körjegyzőség küzdött egy csendőrörs-állomásért. Mind két jegyző érve érve halmozott, hogy az ő községe kapja meg az örsöt. Végre is az egyik jegyző ütőkártyának azt vágta ki az illetékes fórum előtt, hogy az ő községében annyi a gazember, hogy oda feltétlenül jobban kell a csendőrség. A másik jegyző erre rezignáltan megjegyezte, hogy az ő falujáról ilyen bizonyítványt nem állíthat ki . . .

Így járunk mi is, ha a kereskedelmi iskola érdekében lepocsékoljuk a polgári iskolát.

A konkrét tervezetekhez a következő alkalommal fogok szólni.

Magyarász Ferencz.

Színház.

Thespis szekere újra berobogott Bajára. Új ember kezében a gyeplő, új emberek ülnek rajta, de úgy látszik, egytől-egyig derekasan meg fogják állni helyüket. Dr. Farkas Ferenc színtársulatának működése elé nagy várakozással, sok reménnyel tekintünk és hisszük, hogy azok be is fognak válni. A bajai közönségben nem hiányzik a műpártoló jóakarata: az új társulaton mulik, hogy azt megérde-

melje, sőt lehetőleg fokozza. A bemutató estén Bernsteinnak hires

Baccarat-ja

került színre. A kiváló szomorujáték egy hires kártyásnak, Chacéroy Robertnek szomorú, szinte megrázó története, melynek vége egy pisztolydurranás. Elkártyázza másnak a pénzét, de inkább főbe lövi magát, hogysem alamizsnakép elfogadja másnak a kezéből a horribilis összeget. Pedig kedvese, a tehetetlen Bécherel grófnak felesége, Helén, ez összegért áldozatul hozza legnagyobb kincsét, asszonyi tisztességét; pedig Helén atyja, a parvenu milliomos, szintén hajlandó megtéríteni az összeget, hogy a botrányt elkerülje s továbbra is fönntarthassa előkelő rokoni összeköttetéseit; de már késő. Róbert kiutasítja az apát s mire Helén a pénzzel megérkezik, már önkezevel vetett végett életének.

Az előadás szinte meglepett bennünket drámai erejével, megrázó alakításával. Elismeréssel konstatáljuk, hogy az új színtársulat az első estén fényes sikert aratott. Főleg öt szereplőről kell külön is megemlékeznünk: Markovics Margitról, ki Helént játszotta, s e szerepben kiváló tragikai művésznőnek bizonyult; Bogyó Zsigárról, ki a cimertelen, de annál cimeresebb Lebourg Amadé szerepében jeleskedett; Baróthy Antalról, ki a parvenu Lebourg bárót adta finoman cizellirozott, minden tulságtól ment művészzel; Fodor Oszkáról, ki Chacéroy Róbert szerepében lelkiismeretes készültséggel alakított.

Az első felvonás kezdetén azt tapasztaltuk ugyan, hogy a szereplők nagyon is rászorultak a sugó támogatására; de mikor a főszereplők játéka következett, e gyengeséget szinte lelkes játék váltotta fel. A közönség zajos tapssal fogadta a személyzet drámai részének bemutatkozását. Ellenben a maszkirozás és öltözködés terén sok hiányosságot észleltünk. Kétségtelen, hogy vidéki színészeinktől nem várhatunk mesés toilleteket, de elvégre is a mágnásnők öltözéke mégis csak másképen festhetne. Chacéroy úr pedig, midőn figyelmeztetik sápadtságára, nem szükséges, hogy arca rákpirosra legyen festve.

A szabin-nők elrablása.

Szeptember 19.

A szabin-nők elrablása című kitünő bohóság ment ezen az estén. Sajnos, hogy a színház ezúttal — a bekövetkező izr. ünnepek miatt — csak gyér látogatottságnak örvendett, mert úgy a kacagtató bohózat, mint annak pompás interpretálása nagyobb publikumot érdemelt volna. Magáról a darabról fölöslegesnek tartjuk írni; ismeri azt a színházlátogató publikum évtizedek óta s tudja azt is, hogy a legtöbb, azóta irt bohózat elkészítéséhez Schönthánéktól, a Sabin-nők elrablása szerzőitől kérték a kaptafát kölcsön. Az előadás a lehető legjobbak közül volt való. Szinte dilemmában vagyunk, hogy kinek a nevet említsük meg mint elsőjét? Nagy Imrét-e, a minta ripacs-társulati direktor — Rettegi Fridolin — személyesítőjét, aki a legkisebb túlzástól is ment játékával a legkedvezőbb fogadtatásra talált; Baróthy Antalt-e, közönségünk régi kedvencét; Fodor Oszkárt-e, Bogyó Zsigát-e, Farkas Ferencet-e, kik mindannyian egyre több és több helyet foglalnak el a bajai közönség szívében. Egyszóval úgy az egyesek, mint az összjáték ellen az irigység sem találhat kivetni valót. A darabban előforduló női szerepek kevésbé jelentékenyek, de azok is kitünő kezekben voltak. Markovics Margit mint dr. Szilvász Béláné épügy kiváló alakítást nyújtott, mint nyújtott Várady Jolánka a bájos backfisch és Thomay Ella a kicsi szobalány szerepében. Szélessy Emilia fáradtnak látszott.

A takarodó.

Csütörtök, szeptember 20

Beyerlein Á. F. hatásos darabját, melynek tragikuma a katonai, kivált a porosz katonai szubordinációnak túltengéséből ered, közönségünk már ismeri. Tartalmát csak röviden adjuk elő. Volkhardtnek, az öreg, 33 esztendő óta szolgáló őrmesternek leányába beleszeret Lauffen hadnagy. Midőn a leány egy este a hadnagy lakására megy, Helbig káplár, az őrmester fogadott fia és Klárikának félig-meddig jegyese rájuk tör, keserű szemrehányással illeti följobbvalóját, majd midőn az kardot ránt, inzultálja őt. Persze hadbírótság elé kerül, hol a leány tisztességét menteni akarva, cselekedetének tulajdonképeni rugóját elhallgatja. De vall a leány maga, borzasztó rémületére agg atyjának, ki mivel a rangkülömbőség, a szubordináció miatt a hadnagytól elégtételt nem vehet, leányát lövi le. A darabban van ugyan néhány túlzás, néhány lélektanilag eléggé nem motivált helyzet: de a darab maga mégis végig érdekes és megrendítő, a militarizmus molochjának veszedelmes hatalma nagy koncepcióju drámai összeütközésekben tárul fel szemünk előtt.

A darab főhőse Volkhardt őrmester, kinek szerepét Baróthy Antal kreálta. Igazi szubordináció-gép volt. Csak egy érzése, egy gondolatvilága van: A katonai fegyelem. Még ha csupán társalog is főlebbvalójával, akkor is feszes, haptákos a tartása. Az apai becsület elvesztése fölötti fájdalom, egy hosszú életnek hiábavalósága fölötti keresés, mind enged annak az egy érzésnek: a katonai rang iránti tiszteletnek. Ezen nálunk szokatlan és a civilek előtt majdnem érthetetlen lelki tusát Baróthy szépen adta vissza. *Klárrikát*, *Thomay Ella* adta. Szerepe nem épen a legnehezebb, hisz ő is abban a szubordinációs légkörben nevelkedett, mely a hatalmasabb drámai kitéréseket tiltja; egyetlen érzelmét kell visszautkröztetnie, Lauffen iránti végzetes szerelmét. Ez azonban csak részben sikerült neki. Szerepét tudta, de nem értette át teljesen. *Lauffen* hadnagyot *Fodor Oszkár* adta. Elég jól alakított. Jelenete a hadbírótság előtt, párbeszéde *Höwennel*, kétségbeesett vergődése figyelemreméltó alkotás volt. *Queisz* szakaszvezetőnek, a szociálistának szörnyű elkéseredését ügyesen adta vissza *Bogyó Zsiga*. *Höwen* hadnagyot, a katonai tisztességnek e mintaképét, kinél a becsület inkább a civilek megítélő beszédeitől, mint az erkölcsi, lelkiismereti botlástól való félelemben nyilvánul, *Vándori Gusztáv* elegánsan adta. A snájdig vérteskaptányt *Farkas Ferencz* játszotta, szerepét aprólékos részleteiben is művészettel dolgozta ki. Az ügyetlen tisztiszolga szerepében *Nagy Imre*, az ordonáncéban *Szabó Dani* keltett derűtséget.

HIREK.

A bajai áll. tanítóképző intézet értesítője, csinos kiállításban, a napokban hagyta el a sajtót.

Az értesítőt *Barcsai József*nek szakavatott értekezése nyitja meg a lélektani kísérletekről. Ismerteti a kísérleti lélektan történetét, irodalmát, fontosságát, majd sorra veszi azokat a kísérleteket, melyeket egyszerűbb eszközökkel is sikeresen lehet végezni.

Az értesítő beszámol továbbá arról a súlyos megpróbáltatásról, melyen az intézet a múlt esztendőben keresztül ment. Lapunk akkor is, — t. i. a diák-sztrájk idején, — azt az egyedül helyes álláspontot foglalta el, hogy nem szabad megengedni, hogy néhány elvakított, félrevezetett ifjunak szenvedélye az egész intézet munkásságát megakassza. Megeléje-

déssel konstatáljuk, hogy az oda nem való elemek eltávolítása után e jelenségek megszűntek.

A lefolyt tanévben volt az intézetnek 15 tanára, 5 hitoktatója, 218 tanulója az év elején, 200 tanulója az év végén. Mindenesetre tekintélyes szám; s ha tekintetbe vesszük, hogy az illető növendékek Baja városából és 23 vármegyéből sereglettek össze, akkor tiszta képét nyerjük annak az országra szóló kulturális misszióknak, melyet az intézet teljesít.

A helybeli szabó munkások sztrájkja még egyre tart. A munkaadók a munkások követeléseit egyszerűen teljesíthetetleneknek tartják, mert a legutóbbi munkadíj mellett is alig tudják a versenyt fenntartani a mindinkább térhódító budapesti cégekkel szemben. Ha a sztrájk még sokáig fog tartani: azt eredményezi, hogy még azok is Budapesten lesznek kénytelenek télre való ruha-szükségletüket fedezni, akik különben mindent Baján szoktak készíttetni. A szabó munkások sztrájkja eszerint nem valami túlságosan fogja előmozdítani a helyi iparpártolás szép és üdvös eszméjét.

A „Bajai Kerékpározók Egylete“ pénztár alapja javára szeptember hó 23-án (vasárnap) a járásbíróság előtti térségen délelőtt 10 órakor kezdődő kerékpár-versenyt és délután fél 3 órakor kezdődő athletikai házi versenyt, s verseny után esti 8 órakor folytatólag a Bajai Ipartestület helyiségében szüreti mulatságot rendez. Belépő-díjak: Családjegy 3 korona; I-ső hely 1 kor. 60 fillér; II-ik hely 1 korona 20 fillér; III-ik hely 1 korona: állóhely 80 fillér. Jegyek előre válthatók: Klein Rezső, Fischer Béla urak üzleteiben, az egyleti helyiségben (Magyar András vendéglő) és az egyleti tagoknál. A szüreti mulatságra az esti pénztárnál külön váltandó jegy személyenként 1 korona. A verseny belépő jegyek a szüreti mulatságra is érvényesek. A kik tévedésből meghívót nem kaptak, de arra igényt tartanak, szíveskedjenek aziránt a rendezőség bármely tagjához fordulni. Felülfizetések és a szüreti mulatság rendezése körül szükséges szőlő, alma, körte stb. gyümölcs-féléknek az egylet részére való jószívű adományozása köszönettel fogadtatik s hirlapilag nyugtáztatik. A verseny sorrendje és feltételei: Délelőtt 10 órakor a járásbíróság előtt kezdődő budapesti műúton. 1. 15 klméteres kerékpárverseny (kezdők részére). Díjazás: I. díj: ezüst érem, II. díj: nagy bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 2. 5 klméteres kerékpárverseny. Díjazás: I. díj: ezüst érem, II. díj: nagy bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 3. 10 klméteres kerékpárverseny. Idő verseny. Idő: 21 perc. Díjazás: I. díj: ezüst érem, II. díj: nagy bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. (Idő érem: elismerő oklevél.) Délután fél 3 órakor a járásbíróság előtti térségen. 4. 100 méteres síkfutás. Díjazás: I. díj: ezüst érem, II. díj: nagy bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 5. Súlydobás. Díjazás: I. díj: ezüst érem, II. díj: nagy bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 6. Távolugrás helyből. Díjazás: I. díj: nagy bronz érem, II. díj: kis bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 7. 100 m. lassu kerékpárverseny. Díjazás: I. díj: nagy bronz érem, II. díj: kis bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 8. Magasugrás. Díjazás: I. díj: nagy bronz érem, II. díj: kis bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 9. Súlyemelés (két karral). Díjazás: I. díj: nagy bronz érem, II. díj: kis bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. 10. Távolugrás. Díjazás: I. díj: nagy bronz érem, II. díj: kis bronz érem, III. díj: elismerő oklevél. Tétel számonként 1 kor.

Mihó Mihály a fifikus. Mihó Mihály bá-tai paraszt nemrégiben egy olesó nikkell órát vásárolt Rude Ignác helybeli órásnál. Az óra azonban rövid időn belül valami csökönységi nyavalyába esett, olyannyira, hogy Mihó legerélyesebb noszogatása daczára sem volt hajlandó megindulni. Kocogatta, veregette, rázogatta, de bezzeg az óra sehogysem akart járni. Mihó, amikor alaposan kimérgelődte magát, bejött Bajára s beállított Rude üzletébe:

— Kérek egy nikkell zsebórát!
— Tessék!
— Aztán hogy ez az óra?
— Ez itt három forint, ez meg négy forint és ötvenkrajcár.
— Jó; hát ezt a drágábbikat megtartom.
Azzal benyult a lajbi zsebébe s onnan előhúzta az összeveregedett órát.
— Tessék itt van ez az óra — mondotta. Ezt javítsa ki, addig pedig emezt elviszem *álogba*.

Rude persze tiltakozott ellene, annál is inkább, mert az órát Mihó tette tönkre. De Mihó barátunk nem tágitott mindaddig, míg rendőrt nem hívtak s föl nem világosították afelől, hogy amit ő mivel, nemcsak fifika, de egyszersmind zsarolás is. — Az ügynek a bíróság előtt is lesz folytatása.

Nemzeti Állam cím alatt rendkívül elevenen szerkesztett társadalmi és közgazdasági hetilap indult meg a fővárosban. A lapnak az az intenciója, hogy társadalmi uton szolgálja a magyar nemzeti állam kiépítését. A Nemzeti Állam első számának vezető cikkét *Hock János* országgyűlési képviselő írta. Szerkesztősége Kerepesi-út 72. szám alatt van s előfizetési ára egész évre 12 korona.

A baja-bezdán-zomber-apatin-gombosi h. é. vasut. Az új vonal 100·5 km. hosszú. Könnyű, dombos jellegű pálya. A tervezett legnagyobb emelkedése 5⁰/₁₀₀; a legkisebb kanyarulati sugár 300 méter hosszú. Összesen 161 hidat és áteresztőt terveznek 0·6—6·0 m. közt váltakozó nyílásokkal. A Ferenczcsatorna áthidalása 35 m. nyílásu hiddal történék. Megállapítottatott továbbá 160 drb. utátjáró és 88 utszabályozás és párhuzamos ut. Állomásokat: Vodica, Bátmonostor, Csátalja, Nagybaracska, Dávod, Hercegszántó, Béreg, Küllöd, Bezdán, Monostorszeg, Vámosiszlás, Károlyszállás, Bácskertes, Apatin, Apatinyártelep és Szilágyi elnevezéssel, megállóhelyet pedig: Sikara elnevezéssel terveznek, Baja, Zombor, Szond és Gombos állomásokat a helyi érdekű vasut csatlakozása folytán bővíteni fogják.

Az Uránia vidéki központjai. A kultuszminiszter azzal az eszmével foglalkozik, hogy az Uránia előadásaihoz vidéki központokat létesít az erre alkalmas nagyobb vidéki városokban. A miniszternek ez az eszméje tiszán kulturális célzatu és az a programja, hogy a tanuló-ifjuság az Uránia tudományosabb tartalmu szemléltető előadásaiiban részesüljön. A miniszter ebben az ügyben a tankerületi főigazgatóktól kért véleményt, hogy melyik város és melyik iskola volna alkalmas az Uránia ismeretterjesztő és tudományos előadásainak berendezéséhez. Dr. Platz Bonifác tankerületi főigazgató azon véleményben van, hogy az ő tankerületében, Szegeden kellene az Uránia-központot felállítani. Az egyik gimnáziumot ugyanis kibővítik és a mostaninál nagyobb díszteremmel látják el. E terembe villamos vezeték készülne és így alkalmassá tennék arra, hogy ott Uránia-előadásokat tartsanak.

A városok közigazgatási reformja. A törvényhatósági törvény és autonomia tervbe vett módosítása elkerülhetetlenül szükségessé tették a városok szervezeti szabályrendeletének módosítását is. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter a létesítendő új törvényhatósági törvényvel kapcsolatban utasítani fogja a városi törvényhatóságokat a szervezeti

szabályrendeletek módosítására, amelynek alap-
elvül a közigazgatás egyszerűsítését és az
egyed-ügyszályok munkakörének szigorú
megállapítását jelöli meg.

Segédszerkesztő: **Wagner Antal.**

NYILT TÉR

Ezen rovatokban közölték a szerkesztőség nem vál-
lal felelősséget.

Dr. SCHMIEDT G. főorvos és phisicus
hires

f ü l o l a j a

meggyógyítja az időleges süketiséget, fülfolyást
fülzugást, sőt az idült nagyothallást.

Egyedül kapható:

Török József gyógyszerháza, **Budapest,**
Király-utca 12. sz.

Használati utasítás van hozzá.

Ara 2 frt üvegenként.

10-8

Tüdőbajosoknak

és mindenkinek, aki köhög, rekedt, elnyálkásod-
tott, étvágytalan és testsúlyban fogyást észlel,
megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz a

Halápi-féle hárstamézszörp.

Sokszor az ártatlannak látszó gyöngye köhécseles
előjele a vérszes tüdőbajnak.
Senkise várja meg a baj beköszöntését, hanem
fojtja el csirájában, akinél pedig már beállott,
pusztítsa el a

Halápi-féle hárstamézszörp

által, mely biztos hatása mellfájás, köhögés,
tüdőharat, meghülés stb. betegségeknek. Minta
üveg 3 korona, nagy üveg 5 korona.

KÉSZITI AZ

APOSTOL-GYÓGYSZERTÁR

BUDAPEST, József-körut 64.

Főraktár: **Baján, Gyarmati**
Emil gyógyszerházában.

10-6

15876. sz.

kig. 1906.

Hirdetmény.

A margitta szigeti ármentesítő és belviz-
lecsapoló társulat elnöke Monácson a
község háza nagy termében folyó szeptem-
ber hó 24-én délelőtt 9 órakor tar-
tandó rendes közgyűlésre az ártéri bir-
tokosokat meghívja.

Ezen meghívó s az ennek kapcsán
megküldött alapszabályok, továbbá az
igazgató főmérnök jelentése a költségel-
irányzattal együtt a városi gazdasági hi-
vatalban betekinthező.

Felhívják az érdekelt bajai ártéri
birtokosok, hogy esetleges megbízottjaik
választása végett a városi gazdasági hi-
vatalban folyó **szeptember hó 22-én dél-
előtt 8 órakor** jelenjenek meg.

Baja, 1906. évi szeptember 19-én

Dr. Hegedűs Aladár
polgármester.

15640 szám.

kig. 1906.

Pályázat.

Baja város törvényhatóságánál nyug-
díjazás folytán üresedésbe jött, évi 1300
korona fizetéssel javadalmazott első osz-
tályú irnoki s előléptetés folytán ürese-
désbe jövő egyéb segéd- és kezelőtiszti
állásokra pályázat nyitattik.

Pályázni óhatók felhívják, hogy az
1883. évi I. t.-ez értelmében kellő minő-
sítettségüket igazoló okmányokkal felsze-
relt kérvényeiket legkésőbb folyó évi
szeptember hó 28-ik napjáig méltóságos
Ambrozovics Lajos főispán urhoz
nyujtsák be.

Baja, 1906. évi szeptember hó 13-án
tartott tanácsülésből.

Dr. Hegedűs Aladár
polgármester

Baja th. város törvényhatósági gazdasági
munkás közvetítő.

84./1906 sz.

Hirdetmény.

Munkát nyer:

1. Schwarz Jakab vállalkozó **Györök,**
20 kubikos, egységár 36 fillér.

2. Gróf Hadik Barkóczy uradalom
Varamó 30 kubikos, vasutépítéshez

3. Berkovits és Pollás vállalkozók **Se-
gesvár** 50 kubikos, napibér 3 korona.

4. Lipniker Simon vállalkozó **Szász-
régen** 20 kubikos, napibér 3 korona.

5. Mannheim Miksa **Sipet** (Temesvár-
megye) 20 cséplő munkás 3% mellett.

6. Káptalani gazdaság **Ihráz** (Bihar vár-
megye) 40 cséplő munkás 100-ból 3%

7. Cement gyár **Gurahonc** 25 kubikos,
2 korona napibér mellett.

8. Uradalmi intézőség **Kakasszék** (Bé-
kes vm.) 25 munkás kender vágáshoz.

9. Vosching György **Zichy falva** (To-
rontál vm.) 20 cséplő munkás.

10. Fleischmann Antal vállalkozó Buda-
pest VIII József körut 17. szám 25
napszamos.

11. Karádi uradalom u. p. **Sárospatak**
22 cséplő munkás.

12. Pressburger Mór **Mezőtelegd** (Bi-
har vm.) 30 kubikos.

13. Uradalmi intézőség **Csongrád Fel-
győ** 24 cséplő munkás.

14. Hampel Mihály vállalkozó **Nagy-
enyed** 50 kubikos.

15. Alsó tarnavölgyi vízszabályozó tár-
sulat **Tarnaórs** 300 kubikos.

16. Fuchs Testvérek Budapest VIII.
József körut 13. szám 20 téglavető
munkás.

17. Állami vízmesterség **Ökörmező**
(Máramaros) 30 kubikos munkás

18. Bodor József vállalkozó **Gyergyó-
szentmiklós** 30 kubikos.

19. Nagy Béla **ikrényi** (Győr várm.)
gazdaságában 6 jól fejő tehenész folyó
évi október 1-től kezdve alkalmazást nyer.

Jelentkezni lehet **Dr. Moder Géza al-
jegyzőnél** (városháza I. em. 6. szám.)

Baja, 1906. évi szeptember hó 14-én.

Dr. Moder Géza,
th. gazd. munkás közvetítő.

EGY

BUTOROZOTT

UTCAI SZOBA

KIADÓ

Petőfi Sándor utca 36.

3-3

„MERKUR”

ezüst kályha fény

== kályhák részére ==

1 darab 60 fillér.

„Merkur” aranyozó

képrámák, lámpák, gipsz

figurák stb. aranyozására. 1 darab 50 fillér.

! SZÜRETRE !

tűzijátékok és raketták

nagy választékban kaphatók:

Wagenblatt és Henerári
kereskedésében.

➡ **Tessék a kirakatot megnézni.** ⬅

Kinek életbiztosítási ajánlata

vissza lett utasítva

forduljon bizalommal

Telkes Dezső főügynökhöz,
Budapest, I., Attila-utca 85.

Válaszbélyeg mellékelendő. Alügynökök
díjaztatnak. 4-2

A Lökert mögött egy 4 éves, 1000
négyszög öles kitűnő karban levő

SZÖLLŐ

szabadkézből eladó. — Czim megtud-
ható a kiadóhivatalban.

Baja th. város törvényhatósági gazdasági
munkás közvetítő.

83./1906.

Hirdetmény.

Feiks—Rahmer és Hersch vasuti vállal-
kozók Kézdivásárhelyen (Háromszék vár-
megye) ottani földmunkára körülbelül 300
földmunkást keresnek azonnali és hosz-
szabb tartamu alkalmazásra. A munka
köbméterenként megállapodás szerint lesz
fizetve; vállalkozók állítása szerint könnyű
földmunka lesz teljesítendő, amelynek a
munkások naponként 3—5 koronát meg-
kereshetnek, 3 korona napi keresmény
mint minimum biztosítatik, az odautazási
költséget és szerszámszállítást a vállalat
előlegezi, az oda és visszautazási költsége-
ket és szerszámszállítás költségét a vállalat
viseli abban az esetben, ha az illető
munkás legalább 300 köbméter földmunkát
teljesített.

Jelentkezni lehet **dr. Moder Géza törvh.
gazdasági munkás közvetítőnél** (városháza
I. em. 6. sz.)

Baja, 1906. évi szeptember hó 14-én.

Dr. Moder Géza
th. gazd. munkás közvetítő

